EVROPSKI NOVAC ZA CRNOGORSKI PUT U EU

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Evropski novac za crnogorski put u EU

Izdavač:
Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Urednica:
Daliborka Uljarević

Glavni autor:
Radoš Mušović

Koautorka:
Daliborka Uljarević

Dizajn i produkcija:
Centar za građansko obrazovanje (CGO)

ISBN 978-9940-44-014-5
COBISS.CG-ID 40261904

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE

Izdavanje ove publikacije podržalo Ministarstvo javne uprave Vlade Crne Gore u okviru projekta "Pregovarajmo zajedno za EU" koji sprovodi CGO.

Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Centra za građansko obrazovanje (CGO).

Uvod

U cilju ispunjavanja kriterijuma za članstvo i pružanja podrške zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima, Evropska unija je 2006. godine grupisala sve programe podrške u jedan sveobuhvatni instrument - Instrument pretpristupne podrške (IPA). U okviru ovog programa Crna Gora, ali i druge države koje streme članstvu u EU, dobijaju finansijsku, tehničku i ekspertsku pomoć za projekte institucija i drugih subjekata kako bi dinamizirali reforme i poboljšali životni standard građana.

Jedan od manjih, iako veoma vidljivih, korisnika IPA programa u Crnoj Gori su i organizacije civilnog društva (OCD) i to kroz Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava (EIDHR), Instrument za podršku civilnom društvu (CSF), Program za profesionalizaciju medija i prekogranične programe (CBC) sa Srbijom, Albanijom, Bosnom i Hercegovinom, Kosovom, a ranije i sa Hrvatskom, i sada i trilateralne programe.

Ova studija pruža uvid u podršku civilnom društvu u okviru gore pomenutih instrumenata u periodu od 2012. do 2019. godine, odnosno u prvih sedam godina pregovora između Crne Gore i EU. Radi razumijevanja pozicije civilnog društva u korišćenju IPA fondova i omjera tih sredstava koji im je zaista na raspolaganju, dat je i osvrt na finansiranje projekata ministarstava iz ovih fondova.

Važno je napomenuti da studija ne uključuje pregled finansiranja civilnog društva u Crnoj Gori iz programa kao što su *Evropa za građane, Erasmus +, Kreativna Evropa, Horizont 2020,* kao i *regionalnih i globalnih EIDHR i IPA programa,* kao i *servisnih ugovora* zbog iznimno malog broja projekata u kojima su crnogorske organizacije nosioci projekata iako u njima partnerski učestvuju[1]. Takođe, ne uključuje donacije koje su raspodijeljene kroz indirektno upravljanje sredstvima iz IPA fondova kojima upravlja Ministarstvo finansija Crne Gore odnosno Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU *(CFCU)* osim prekogranične saradnje Crna Gora-Albanija i Crna Gora-Kosovo u okviru IPA II.

Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava (EIDHR)

Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava (EIDHR) predstavlja podršku Evropske unije promovisanju demokratije i ljudskih prava u zemljama van EU, uključujući ciljeve Strateškog okvira o ljudskim pravima i demokratiji koje je EU

1 Na osnovu partnerstava nije moguće praviti presjek koliko su sredstava dobile OCD iz Crne Gore jer vodeća organizacija potpisuje ugovor sa Evropskom komisijom, a predmet internih dogovora među partnerima je raspodjela aktivnosti i sredstava

usvojila u junu 2012. godine i novi Akcioni plan za period od 2015. do 2019. godine. Uglavnom se usmjerava putem organizacija civilnog društva na bazi otvorenih javnih poziva, a te pozive na nacionalnom nivou objavljuju delegacije EU, odnosno direktorati EK u Briselu kad je riječ o regionalnim i globalnim pozivima.

Ključni ciljevi EIDHR-a su: 1) podrška, razvoj i konsolidovanje demokratije u trećim zemljama unaprijeđenjem participativnih i reprezentativnih oblika demokratije, jačanjem cjelokupnog demokratskog ciklusa, osnažujući aktivnu ulogu civilnog društva, vladavinu zakona, i kredibilitet izbornog procesa i to posebno putem izbornih posmatračkih misija EU; i 2) unaprijeđenje poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda, shodno Univerzalnoj deklaraciji UN-a o ljudskim pravima i ostalim međunarodnim i regionalnim instrumentima ljudskih prava, te jačanje njihove zaštite, promocije, primjene i nadzora, putem podrške relevantnim organizacijama civilnog društva, braniteljima ljudskih prava i žrtvama represije i zloupotrebe.

Korisnici EIDHR-a u Crnoj Gori su dominantno nevladine organizacije iz Crne Gore, međunarodne organizacije i međunarodne međuvladine organizacije, kao i njihovi ogranci u Crnoj Gori. Od 2012. do 2019. godine, Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori raspodijelila je 5,301,834.03 EUR crnogorskim nevladinim organizacijama, međunarodnim organizacijama i njihovim ograncima, kao i njihovim partnerima iz država regiona i EU. Dodjela sredstava se vršila putem javnih poziva, izuzev pri dodjeli sredstava kancelarijama UNDP-a i Savjeta Evrope za dva projekta u iznosu od 1, 435,000 EUR.[2]

Kada je u pitanju dodjela sredstava kroz ovaj program, u periodu 2012-2019. ukupno najveći iznos sredstava za projekte dobile su sljedeće organizacije kao nosioci projekata[3]:

1. UNDP - 735,000.00 EUR
2. Savjet Evrope - 700,000.00 EUR
3. Juventas – 431,702.62 EUR
4. Hilfe zur Selbsthilfe (HELP) – 300,000.00 EUR
5. Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) – 298,482.00 EUR
6. Centar za građansko obrazovanje (CGO) – 291,403.04 EUR
7. SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica – 285,000.00 EUR

2 Kasnije su ove organizacije prešle na sistem direktnog ugovaranja sa Evropskom komisijom (na primjer, projekat RELOAD)

3 Iznosi su uračunati u ukupnom iznosu isključivo za nosioce projekata koji su direktno potpisali ugovor sa Delegacijom EU u ime Evropske komisije, odnosno ne uključuju iznose iz projekata u kojima su neki od njih bili partneri. Procjena istraživačkog tima je da bi uključivanje tih iznosa moglo značajno uticati na predstavljenu rang listu, ali to je regulisano kroz ugovore među partnerskim organizacijama koji nijesu dostupni

Top 7 organizacija po dodjeli EIDHR sredstava 2012-2019

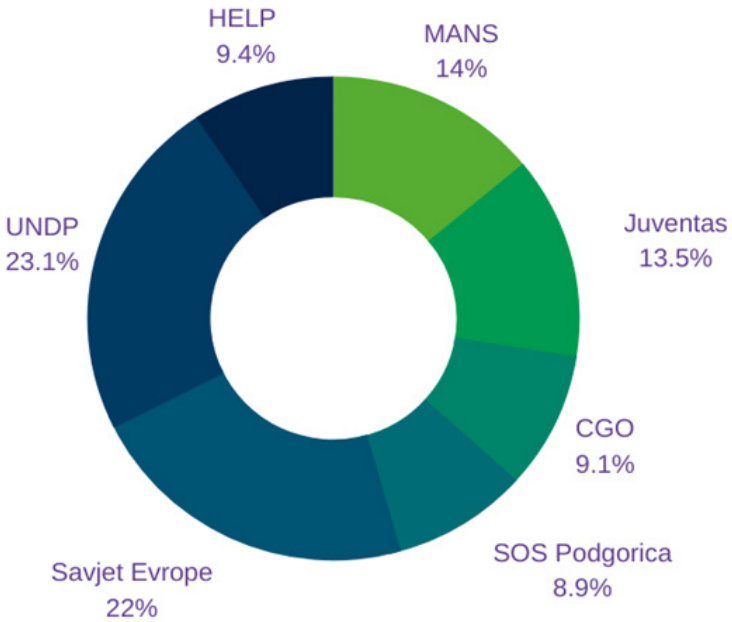

Pregled najvećih nosilaca podržanih projekata 2012-2019. godine

Generalno, sedam organizacija koje su bile najuspješnije sa svojim projektnim idejama u povlačenju fondova iz EIDHR zastupljene su sa 57.37%, dok je 42.63% raspodijeljeno ostalim organizacijama. U ukupnom zbiru, međunarodne međuvladine i nevladine organizacije, kao i njihovi ogranci u Crnoj Gori su zastupljeni sa 38,44%, a crnogorske nevladine organizacije sa 61.56%, odnosno kroz EIDHR je od 5,301,834.03 EUR sa crnogorskim nevladinim organizacijama, u posljednjih sedam godina, direktno ugovoreno 3,263,661.12 EUR, dok je 2,038,172,91 EUR ugovoreno sa međunarodnim organizacijama i njihovim ograncima za aktivnosti u Crnoj Gori. Ovo je važno naglasiti i zbog rasprostranjenog uvjerenja šire javnosti da se kroz ovaj program dodjeljuju sredstva samo crnogorskim nevladinim organizacijama.

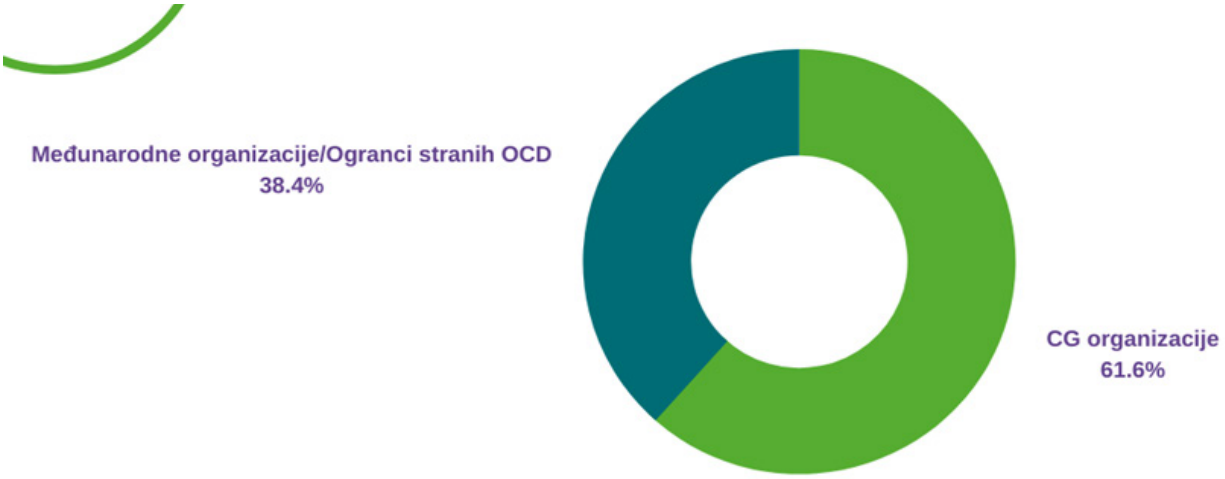

Podjela sredstava međunarodnim organizacijama/ stranim OCD i crnogorskim OCD

Odnos raspodjele sredstava između međunarodnih organizacija/ogranaka i crnogorskih NVO

Pored ovih sedam međunarodnih organizacija/ogranaka i crnogorskih organizacija, brojne druge su bile korisnice sredstava programa EIDHR, bilo kao nosioci ili kao partneri a detalji tih projekata su dati po godinama u kojima su sprovođeni konkursi i potpisivani ugovori, i to po nosiocima projekata odnosno organizacijama koje su direktno potpisivale ugovore sa Delegacijom EU u Crnoj Gori.

Tokom 2012.godine podržano je pet projekata u ukupnom iznosu od 599,983.65 EUR.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Caritas Barske Nadbiskupije	Prevencija zlostavljanja starijih građana/ki	138, 672.91
Djeca Prvo	Monitoring i implementacija preporuka UN Komiteta za prava djece	141, 578.38
Asocijacija za demokratski prosperitet ZID	Zaštita omladinskih prava na tržištu rada	90,208.51
Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)	Učinimo proces pregovora javnim	115,823.85
Centar za monitoring (CEMI)	LAMG- Besplatna pravna pomoć za marginalizovane grupe	113,700.00

U 2013.godini podržano je sedam projekata u ukupnom iznosu od 735,788.42 EUR.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS)	Još transparentniji, odgovorniji i pouzdaniji izbori u Crnoj Gori	149,482.00
NVO Koalicija Romski krug	Aktivne mjere za aktivne Rome i Egipćane	66,606.71
Savez udruženja paraplegičara Crne Gore	Prava osoba sa invaliditetom na roditeljstvo	84,918.94
Centar za građansko obrazovanje (CGO)	UBRZAJ ljudska prava	149,780.77
Hilfe zur Selbsthilfe (HELP)	Jačanje reprezentativnosti i integracije Roma, Aškalija i Egipćana (RAE)	150,000.00
Fond za aktivno građanstvo (fAKT)	De Facto JEDNAKI	150,000.00
Juventas	Zatvori okrenuti zajednici – prevencija lošeg tretmana u zatvorima kroz reformu rehabilitacije i resocijalizacije	135,000.00

U 2015.godini sa 685, 084.72 EUR podržano je šest projekata.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Mladi Romi	Jačanje kapaciteta Roma za građanski aktivizam – Ujedinjeni možemo više!	91,119.95
Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS)	Fer izbori oslobođeni korupcije	149,000.00
SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica	Zaštita od rodno zasnovanog nasilja – uslov za razvoj demokratije i vladavine prava	135,000.00
Centar za monitoring (CEMI)	Sistem zdravstvene zaštite i prava pacijenta u Crnoj Gori – osvajanje povjerenja građana	110,272.00
35 mm	Marginalizovani od strane sistema – Ne više	52,990.15
Juventas	Doprinos poboljšanju kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori	146,702.62

Takođe, tokom 2015.godine, bez otvorenog javnog poziva, raspodijeljeno je za dva projekta dodatnih 1, 435,000 EUR.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
UNDP Predstavništvo u Crnoj Gori	Podrška andi-diskriminacionim javnim politikama i zastupanju rodne jednakosti	735,000.00
Kancelarija Savjeta Evrope u Crnoj Gori	Podrška nacionalnim institucijama koje se bave zaštitom ljudskih prava pri prevenciji diskriminacije u Crnoj Gori	700,000.00

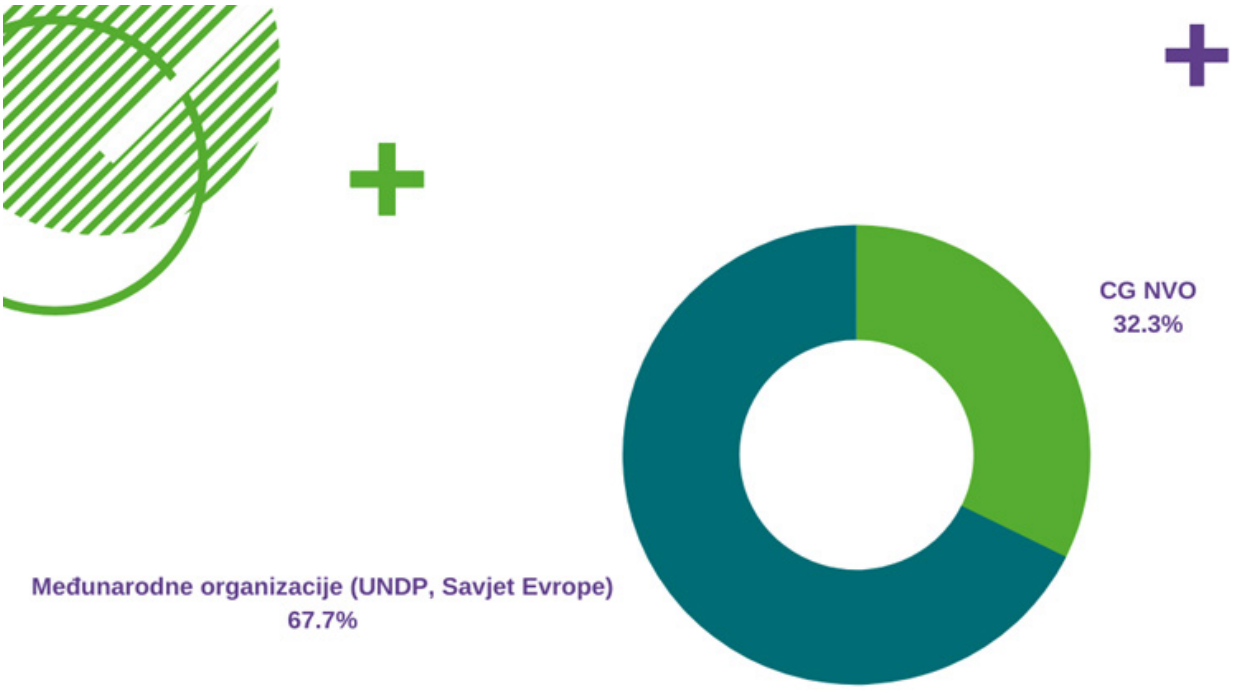

EIDHR 2014 (raspodjela 2015)

Presjek sredstava raspodijeljenih u 2015.godini, po programu EIDHR iz 2014.godine, u odnosu crnogorske nevladine organizacije i međunarodne organizacije

Shodno konkursu u 2017.godini, podržano je šest projekata u ukupnom iznosu od 761,072.94 EUR.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Access Info Europe (Španija)	Za transparentnost – protiv korupcije	149,500.00
Centar za građansko obrazovanje (CGO)	360° - Pun krug za ljudska prava	141,622.27
Centar za monitoring (CEMI)	Neka slobodni izbori postanu navika! – Izgradnja povjerenja u integritet izbornog procesa u Crnoj Gori	56,981.00
Udruženje mladih sa hendikepom (UMHCG)	Umrežavanjem do boljeg rada	145,059.95
Juventas	Integrisani i sistemski pristup unapređenju kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori	150,000.00
Asocijacija za demokratski prosperitet ZID	Jačanje prava građana pogođenih stambenim politikama i socijalno neodgovornom privatizacijom	117,909.72

U 2019.godini, podržano je osam projekata sa 1, 084, 904.30 EUR.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Inicijativa mladih za ljudska prava	Odgovornost za prošlost! – unaprijeđenje javnog dijaloga i procesa tranzicijske pravde kroz dokumentaciju i arhiviranje ratnih zločina počinjenih tokom raspada Jugoslavije koji uključuju Crnu Goru	149,150.00
Transparency international	Unaprijeđenje pravnog okvira, prakse i nadzora finansiranja izbornih kampanja: Čist novac - fer izbori	150,000.00
SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica	Zdravlje ima rod - unaprijeđenje reagovanja i akcija zdravstvenih ustanova za žrtve rodno zasnovanog nasilja	150,000.00
Kvir Montenegro	Ponos svuda - strateški pristup ljudskim pravima LGBTI osoba u Crnoj Gori i promocija LGBTI prava na lokalnom nivou	141,672.35
Pravni centar	Moj advokat - besplatna i profesionalna pravna pomoć migrantima za efikasni pristup pravima	126,000.00
Institut Alternativa	Okupljanja za ljudska prava: sloboda javne riječi u javnom prostoru	123,149.26
HELP Hilfe zur Selbsthilfe e.V.	Civilno društvo u akciji promovisanja prava Roma i Egipćana u Crnoj Gori - podrška malim romskim nevladinim organizacijama putem dodjele grantova i integracije Roma na lokalnom nivou	150,000.00
Sindikat doktora medicine Crne Gore	'Razgovori u društvu" - socijalni dijalog za bolju budućnost sjutra - izgradnja kapaciteta OCD i sindikata koji se bave zdravstvenim pitanjima u Crnoj Gori i unaprijeđeni socijalni dijalog; procjena stanja /sagorijevanje ljekara u Crnoj Gori	94,932.69

Instrument za podršku civilnom društvu (CSF)

Instrument za podršku civilnom društvu (Civil Society Facility – CSF) uspostavljen je u 2008. godini radi obezbjeđivanja direktne finansijske podrške organizacijama civilnog društva, a kroz nacionalne, regionalne i međunarodne konkurse. Čine ga tri programske linije: 1) podrška nacionalnim i lokalnim građanskim inicijativama i izgradnja kapaciteta za jačanje uloge civilnog društva u regionu; 2) podrška aktivnostima koje se sprovode u partnerstvu između organizacija civilnog društva iz regiona i država članica EU u cilju razvoja mreža i podsticanja prenosa znanja i iskustva; 3) program „People-2-people" koji podržava posjete institucijama EU i razmjenu iskustava, znanja i dobre prakse između lokalnog civilnog društva, EU i civilnog društva u državama članicama[4]

Cilj CSF-a je da podrži razvoj civilnog društva koje aktivno učestvuje u javnoj debati o demokratiji, ljudskim pravima, socijalnoj inkluziji i vladavini prava i ima kapacitet da utiče na proces donošenja odluka.

U velikom broju zemalja ovaj poziv je poznat pod imenom Instrument za podršku civilnom društvu i medijima, jer uključuje pružanje podrške projektima organizacija civilnog društva, najčešće nevladinih organizacijama, ali i organizacijama koje se bave medijskim pitanjima i medijima. Od 2012. do 2019. godine, u okviru ovog programa na osnovu javnih poziva u Crnoj Gori dodijeljeno je 7,870,340.97 EUR. Među prvih sedam najuspješnih su crnogorske nevladine organizacije koji su preko svojih projekata povukle 51% finansijskih sredstava, dok je na ostale raspodijeljeno 49%.

U periodu od 2012 do 2019. najveći iznos sredstava za svoje projekte dobile su sljedeće organizacije[5]:

1. Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) – 830,545.81 EUR
2. Centar za građansko obrazovanje (CGO) – 808,403.37 EUR
3. Fond za aktivno građanstvo (fAKT) – 666,999.55 EUR
4. Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) – 491,054.30 EUR
5. Centar za monitoring i istraživanja (CEMI) – 437,492.26 EUR
6. Green Home – 398,579.68 EUR
7. Institut alternativa (IA) – 379,502.87 EUR

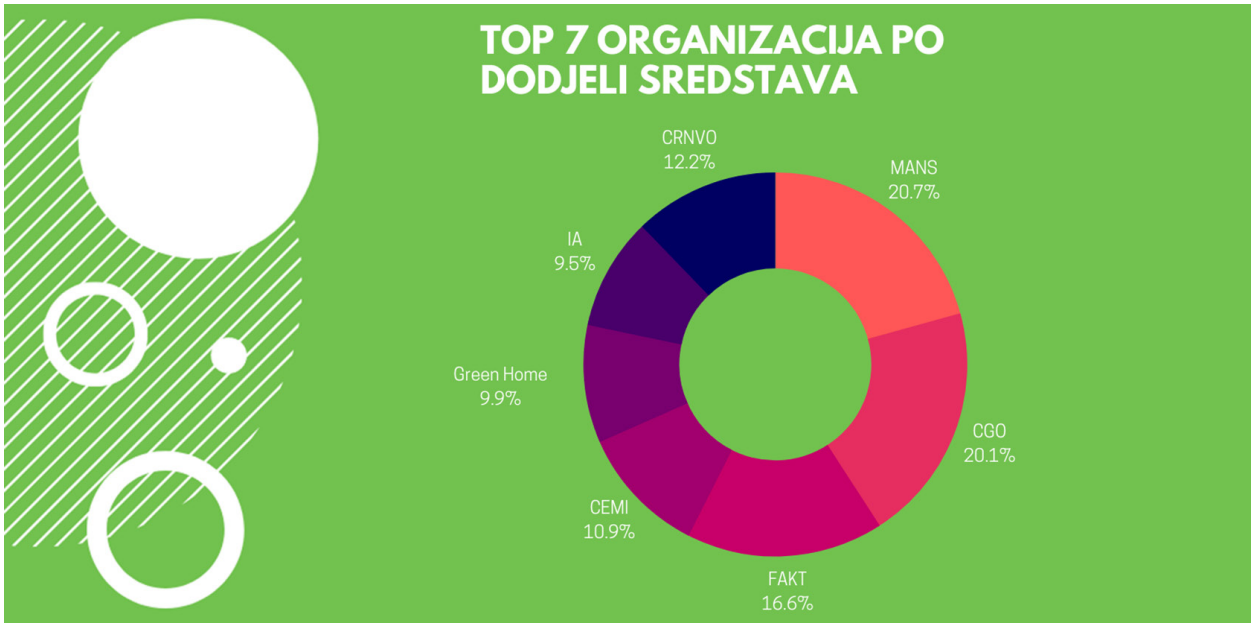

Pregled najvećih nosilaca podržanih projekata 2012-2019. godine

5 Iznosi su uračunati u ukupnom iznosu isključivo za nosioce projekata koji su direktno potpisali ugovor sa Delegacijom EU u ime Evropske komisije, odnosno ne uključuju iznose iz projekata u kojima su neki od njih bili partneri. Procjena istraživačkog tima je da bi uključivanje tih iznosa moglo značajno uticati na predstavljenu rang listu, ali to je regulisano kroz ugovore među partnerskim organizacijama koji nijesu dostupni

Međunarodne organizacije i njihovi ogranci u Crnoj Gori su od ovog ukupnog iznosa podržani sa 20.93% ili 1,647,356.50 EUR, a crnogorske nevladine organizacije 79.07% odnosno sa 6,222,984.47 EUR. I u ovom programu koji je namijenjen razvoju civilnog društva u Crnoj Gori i njihovim idejama u pravcu demokratizacije i evropeizacije, petina sredstava je alocirana organizacijama koje ne čine crnogorski civilni sektor.

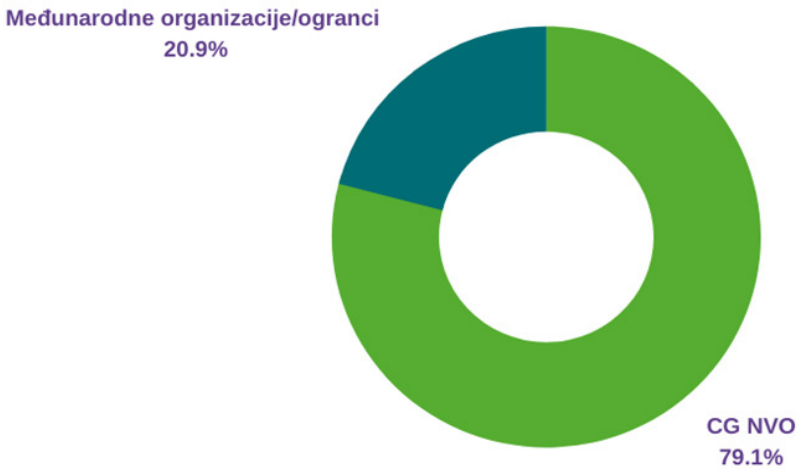

Instrument za podršku civilnom društvu

Presjek sredstava raspodijeljenih kroz IPA CSF u odnosu međunarodne organizacije/ogranci i crnogorske nevladine organizacije

U 2012.godini, jedanaest projekata je podržano sa 1,768, 444, 28 EUR.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Caritas Barske Nadbiskupije	Otvoreni um – organizacija participacije u uvećanim mrežama – Crna Gora je inkluzivna ne diskriminatorna	176,842.95
Institut za strateške studije i prognoze (ISSP)	Nova uloga OCD u implementaciji i praćenju javnih politika na lokalnom nivou	139,000.00
Udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju „Staze"	Podrška inkluzivnom obrazovanju djece sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori	126,695.97
Asocijacija agencija za lokalnu demokratiju	Lokalne koalicije za razvoj zajednice	158,400.00
Bugarska nacionalna asocijacija – Aktivni potrošači	Most evropskih potrošača	135,005.79
Centar za građansko obrazovanje (CGO)	Korupcija na lokalnom nivou – nulta tolerancija!	190,308.44
Fondacija za razvoj sjevera (FORS)	Inicijativa za zelenu ekonomiju	142,758.10
Evropski pokret u Crnoj Gori (EPuCG)	Nacionalna konvencija o evropskim integracijama Crne Gore 2013-2014	186,900.08
Cooperazione per lo Sviluppo dei Paesi Emergenti (COSPE)	Treći sektor i socijalno preduzetništvo u Crnoj Gori	195,622.00
La Fédération Européenne des Banques Alimentaires (FEBA)	Borba protiv siromaštva u Crnoj Gori na osnovu FEBA modela	123,994.27
Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS)	Unaprijeđena transparentnost i odgovornost	192,917.38

Tokom 2014.godine, ukupno je sedam projekata podržano sa 999,987.01 EUR.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Akcija za ljudska prava (HRA)	Monitoring sudske reforme	113,056.57
Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS)	Nula tolerancije na korupciju!	191,885.60
Centar za građansko obrazovanje (CGO)	Da samo ZNANJE donosi ZVANJE!	149,942.50
Juventas	SPEED UP!	129,500.00
Fond za aktivno građanstvo (fAKT)	De Facto – JAČI	191,999.55
Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)	I civilno društvo odlučuje!	113,202.79
Udruženje mladih sa hendikepom (UMHCG)	Ojačajmo kapacitete da bi smo pojačali promjene	110,400.00

U 2015.godini, podržano je 16 projekata u ukupnom iznosu od 2,549,135.01 EUR.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Green Home	Jačanje kapaciteta za bolju životnu sredinu u Crnoj Gori	156,539.26
Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS)	Akcioni plan za poglavlje 23 – aktivno civilno društvo za transparentnije, participativnije i efektivnije reforme	174,971.52
Centar za građansko obrazovanje (CGO)	Misli lokalno – djeluj lokalno! – Borba protiv korupcije na lokalnom nivou	174,868.17
Fond za aktivno građanstvo (fAKT)	De facto – Aktivni	175,000.00
Udruženje roditelja, djece i omladine sa teškoćama u razvoju	Individualna tranzicija u socijalnoj inkluziji – ITISI	125,964.00
SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica	Socijalna inkluzija i vladavina prava u okviru procesa evropskih integracija Crne Gore	158,992.23
Lithuanian Consumer Institute (LT)	Jačanje kapaciteta potrošača u Crnoj Gori u oblasti bezbijednosti i kvaliteta hrane	175,000.00
Institut alternativa (IA)	Civilno društvo za dobru upravu: da služi i zasluži!	155,250.16
Akcija za ljudska prava (HRA)	Van izolacije - ostvarivanje prava pacijenata sa mentalnim oboljenjima	132,599.89
Fondacija za razvoj sjevera (FORS)	Rastimo zajedno sa IPA 2	172,350.04
EXPEDITIO	STRONGO– Razvijanje jakog civilnog društva u Boki Kotorskoj	153,126.00
Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)	Jače NVO – jača demokratija	156,252.57
Centar za monitoring i istraživanja (CEMI)	PROTECT.ME (ZASTITI.ME)	174,692.26
Centar za demokratsku tranziciju (CDT)	Inicijativa za otvoreno sudstvo	157,744.00
CARE Deutschland-Luxemburg e.V.	Socijalno preduzetništvo – korak ka nezavisnosti	175,000.00
CAZAS	Health UP	130,785.00

U 2017.godini, podržano je deset projekata sa 2, 552,774.67 EUR.

Organizacija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)	Moja zajednica – snažna zajednica!	221,598.94
Centar za građansko obrazovanje (CGO)	Smjestimo korupciju u muzej!	293,284.26
Centar za monitoring i istraživanja (CEMI)	Reforma sudstva: unaprijeđenje kapaciteta OCD u cilju doprinosa integriteta sudstva	262,800.00
Fond za aktivno građanstvo (fAKT)	DE FACTO – Razvoj	300,000.00

Transparency International	Transparentno, odgovorno i efikasno sudstvo – borba protiv organizovanog kriminala i korupcije u Crnoj Gori	291,490.00
Institut alternativa (IA)	Money Watch: Civilno društvo štiti budžet	224,252.71
Connecting Natural Values and People Foundation (CNVP)	Ruralni razvoj razvijen od strane ruralnih NVO	216,001.49
NVO Roditelji	Koalicija protiv vršnjačkog nasilja u crnogorskim školama	230,535.00
Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS)	Aktivni građani za bolju Crnu Goru	270,771.85
Green Home	Zajedno za bolju klimu u Crnoj Gori	242,040.42

Program za profesionalizaciju medija

Sloboda izražavanja i slobodni mediji su jedan od preduslova za funkcionisanje demokratskog društva. Pluralizam u medijima, obrazovan i stručan kadar, ali i prostor za analitičke i kritičke pristupe političkim procesima utiču na uspostavljanje sistema dobrog upravljanja u institucijama, promovisanje kulture tolerancije i razumijevanja, kao i na unaprijeđenje ukupnog nivoa političke kulture u zemlji kandidatu za članstvo u Evropskoj uniji.

Program za profesionalizaciju medija dio je Instrumenta za civilno društvo kroz koji se podržavaju mediji, nevladine organizacije i produkcijske kuće. Opšti cilj ovog programa je jačanje participativne demokratije i procesa integracije Crne Gore u EU kroz osnaživanje i stimulisanje profesionalnog i finansijskog okruženja za pluralizam medja. Specifičnije, ovaj program teži da: 1) ojača nezavisno i istraživačko novinarstvo koje doprinosi kvalitetnoj medijskoj produkciji u oblastima koje se vezane sa crnogorski put ka EU, 2) podrži slobodno, profesionalno i na etici zasnovano novinarstvo, sa fokusom sa samoregulaciju medija, 3) unaprijedi svijest javnosti o dezinformacijama/uticaju informacija i medijskoj pismenosti.

Najčešći prioriteti ovog programa u Crnoj Gori su podrška istraživačkom novinarstvu; jačanje profesionalizma i samoregulacije medija; obrazovanje i izgradnja kapaciteta medijskih profesionalaca; kao i obrazovanje novinara i građana u oblasti medijske pismenosti.

Od 2016.godine kada je ovaj program funkcionalno počeo do 2019.godine, kroz tri javna poziva, raspodijeljeno je 2,072,193.70 EUR.

U 2016.godini, podržana su četiri projekta sa ukupno 410,196.45 EUR.

Medij/organizacija/produkcijska kuća	Naziv projekta	Iznos u EUR
Televizija Vijesti *partner:* Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS)	Kredibilni i profesionalni mediji u službi EU integracija	124,500.00
Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN CG)	Investigate for ME and EU	80,925.00
RTCG	Mehanizam - uspostavljanje deska za istraživačno novinarstvo u javnom servisu Crne Gore	107,331.00
Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) *partner:* Prva TV	Jačanje uloge medija u unaprijeđenju krivične pravde u Crnoj Gori	97,420.45

Tokom 2017.godini, podržano je šest projekata sa 692,177.74 EUR.

Medij/organizacija/produkcijska kuća	Naziv projekta	Iznos u EUR
Institut za medije Crna Gora *Partneri:* Mirovni institut Slovenija, Mreža za etičko novinarstvo (EJN)	RESPEKT - za podizanje etičkih standarda u medijima i povjerenja građana u etičke medije	124,955.00
Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) *Partneri:* Mreža za istraživanje kriminala i korupcije (KRIK) i Mreža za razvoj novinarstva (JDN)	Ka profesionalnom i kredibilnom istraživačkom novinarstvu u Crnoj Gori	124,950.00
Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN CG) *Partneri:* Balkan Investigative Reporting Network (BIRN) i MONITOR	Medijsko istraživanje - Stop devastaciji prirode	90,250.00
Centar za građansko obrazovanje (CGO) *Partneri:* RTCG i UL-info	Činjenice su važne - objektivno i inovativno novinarstvo za EU!	111,878.54
Infomont- MINA agencija *Partneri:* NVO 35mm i NVO NOMEN	Etika i lažne vijesti	115,147.00
ND Vijesti *Partner:* Građanska alijansa (GA)	Profesionalno, etički i pouzdano	124.997.20

U 2019.godini podržano je pet projekata u ukupnom iznosu od 969,819.51 EUR.

Medij/organizacija/produkcijska kuća	Naziv projekta	Iznos u EUR
Lokalni javni servis RTV Pljevlja *Partneri:* Centar za demokratiju i ljudska prava CEDEM, Green Home	Medija Hub za izvještavanje o zaštiti životne sredine - SJEVER – jačanje kapaciteta RTV PLJEVLJA za istraživanje i izveštavanje o ključnim ekološkim temama na sjeveru Crne Gore	177,161.61
Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN CG) *Partneri:* Balkan Investigative Reporting Network (BIRN) i MONITOR	Istraživačko novinarstvo o problemima vezanim za životno okruženje, uz učešće građana	190,673.00
B Film Montenegro d.o.o. Podgorica *Partneri:* Centar za građansko obrazovanje (CGO), Institut za poslovnu i finansijsku pismenost, SHARE fondacija	Podrška lokalnim medijima - priče iz prve ruke! - podrška istraživačkom novinarstvu i medijskoj pismenosti na lokalnom nivou u Crnoj Gori	199,315.42
AST d.o.o. Podgorica – Prva TV *Partneri:* Centar za zaštitu potrošača (CEZAP), RTV Cetinje	Vi ste ono što konzumirate: profesionalniji nacionalni i lokalnih mediji za bolje informisane građane! – jačanje nezavisnog i istraživačkog novinarstvo sa fokusom na prava potrošača	169,380.70
Galileo produkcija d.o.o. Podgorica *Partneri:* LGBT Forum Progres, NVO 35 mm, NVO 4Life, Romska organizacija mladih „Koračajmo zajedno", Udruženje mladih sa hendikepom (UMHCG)	PRIME - profesionalni, odgovorni i inkluzivni crnogorski mediji - podsticanje nezavisnog i istraživačkog novinarstva na teme EU integracija, sa fokusom na manjine u Crnoj Gori.	233,288.78

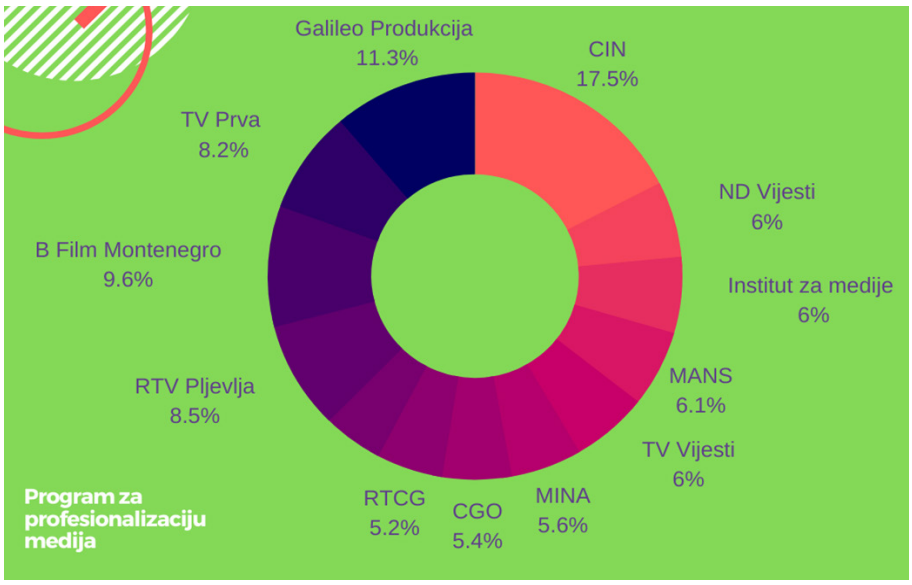

Pregled organizacija/medija/produkcijskih kuća po procentu dodijeljenih sredstava za projekte 2016-2019. godine

Prekogranična saradnja

Program prekogranične saradnje ima za cilj promovisanje dobrosusjedskih odnosa i socio-ekonomskog razvoja kroz zajedničke lokalne i regionalne inicijative. Imajući u vidu vremenski okvir koji pokriva ova studija, obrađeni su prekogranični projekti (CBC) podržani kroz IPA I i IPA II od 2012. do 2019.godine, i to: Hrvatska-Crna Gora; Crna Gora-Albanija; Srbija-Crna Gora; Crna Gora-Kosovo; Bosna i Hercegovina-Crna Gora. Takođe, obrađen je i jedan trilateralni program koji se odnosi na zajedničke projekte u Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj (INTERREG).

U okviru IPA II 2014-2020, Crna Gora učestvuje u devet prekograničnih i transnacionalnih programa[6]:

- tri transnacionalna programa (jadransko-jonski, dunavski i mediteranski program);
- dva trilateralna programa (Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora i Italija-Albanija-Crna Gora);
- četiri bilateralna programa (Crna Gora-Bosna i Hercegovina, Crna Gora-Albanija, Crna Gora-Kosovo i Crna Gora-Srbija).

U periodu od 2012. do 2019. godine, crnogorske lokalne samouprave, nevladine organizacije, javne ustanove i institucije dobile su, za svoje projekte, podršku u iznosu od 17,551,969 EUR.

Od toga su projekti crnogorskih nevladinih organizacija podržani sa 6,434,030.00 EUR, međunarodnih organizacija i njihovih ogranaka u Crnoj Gori sa 553,753.48 EUR, a vjerskih organizacija sa 701,640.00 EUR. Na projekte crnogorskih institucija (lokalne samouprave, ministarstva i organizacione jedinice (zavodi), javne ustanove itd.) opredijeljeno je 9,862,545.51 EUR.

6 Izvor : www.eu.me/IPA

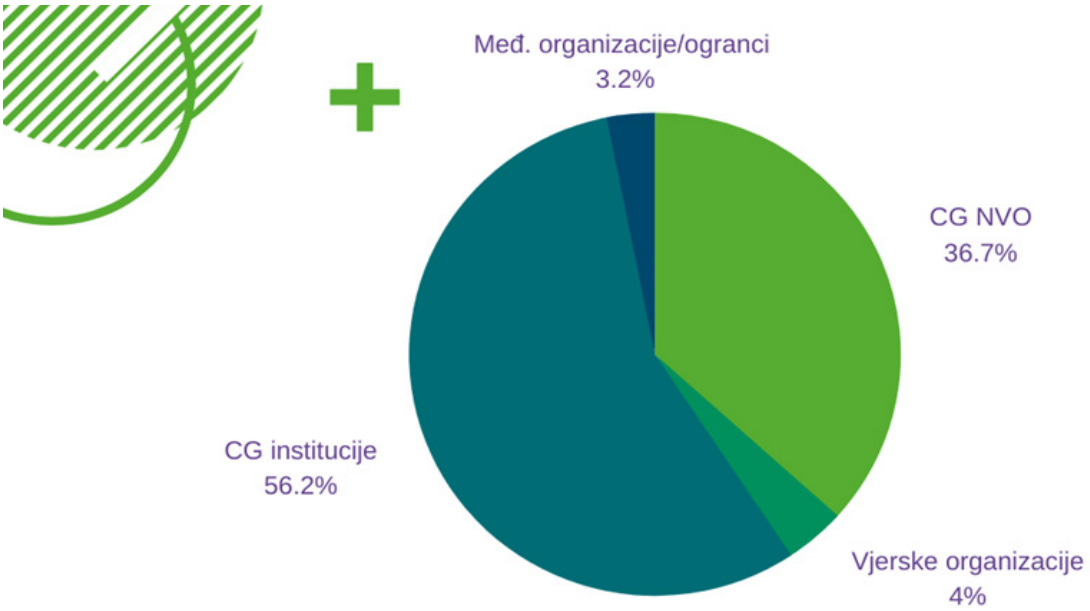

Presjek sredstava raspodijeljenih kroz prekogranične programe u odnosu međunarodne organizacije/ogranci, crnogorske nevladine organizacije, institucije i vjerske organizacije

U periodu od 2012. do 2019. najveći iznos sredstava za svoje projekte, u okviru bilateralnih prekograničnih programa (CBC) i jednog trilateralnog (Interreg BH-CG-HR) dobile su sljedeće organizacije[7]:

1. Fondacija za razvoj sjevera - FORS Montenegro - 1,389,669.00 EUR
2. NVO Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu i Komove i Prokletije - 1,383,310.00 EUR
3. Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore (CZIP) - 973,450 EUR
4. Opština Tivat - 731,680.00 EUR
5. Eparhija budimljansko nikšićka (Srpska pravoslavna crkva) - 701,640.00 EUR
6. NVO Asocijacija za demokratski prosperitet ZID - 598,718.00 EUR
7. Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore - 475,430.00 EUR

7 Iznosi su uračunati u ukupnom iznosu isključivo za nosioce projekata koji su direktno potpisali ugovor, odnosno ne uključuju iznose iz projekata u kojima su neki od njih bili partneri. Procjena istraživačkog tima je da bi uključivanje tih iznosa moglo značajno uticati na predstavljenu rang listu, ali to je regulisano kroz ugovore među partnerskim organizacijama koji nijesu dostupni

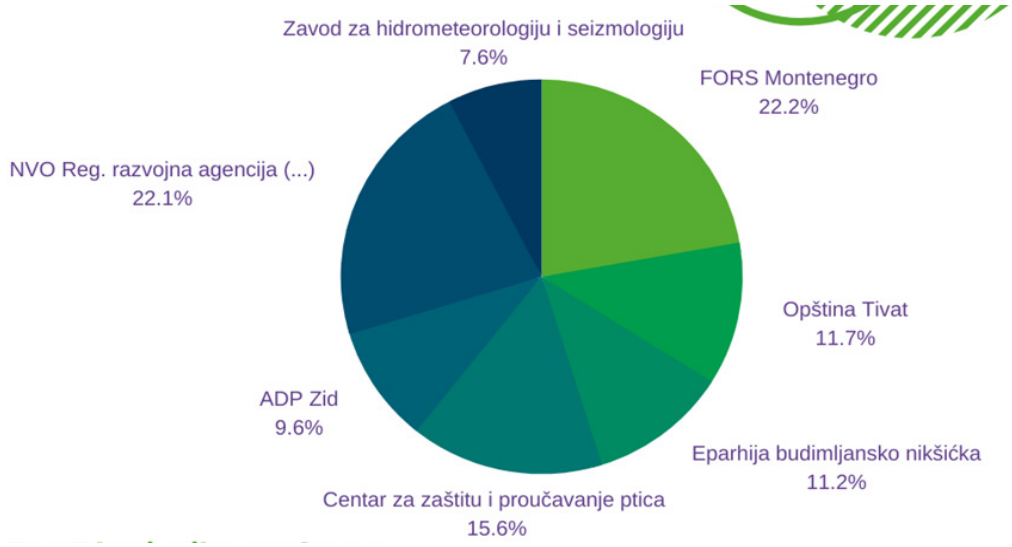

Pregled najvećih nosilaca podržanih projekata u prekograničnoj saradnji 2012-2019. godine

Crna Gora - Hrvatska

U okviru ovog programa, tokom drugog poziva, za projekte međunarodnih i organizacija/institucija iz Crne Gore raspodijeljeno je 1,252,663.55 EUR.[8]

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Opština Tivat	Održivi razvoj turizma od posebnog interesa - SUD SIT	174,560.05
Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP)	Razvoj inovativnih tehnologija u pustolovnom turizmu - DIOD	231,380.48
Opština Tivat	Baština - pokretač razvoja	248,945.05
Turistička organizacija Prijestonice Cetinje	Mreža vinskog turizma - WiNe	225,761.89
Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore	Prevencija zagađenja mora zajedničkim djelovanjem – JASPPer	254,541.00
JPU „Radost" Kotor	Susjedstvo pametne djece - T.H.I.N.K.	51,437.58
Plivački vaterpolo klub „Jadran"	Sport za djecu i mlade: jačanje razvoja i saradnje u prekograničnom području - OLIMPIJSKE NADE	66,037.50

8 Prvi poziv je realizovan prije perioda koji obuhvata ova studija

Tokom trećeg poziva, crnogorske organizacije/institucije su za podnešene projektne prijedloge dobile podršlku u iznosu od 915,293.66 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
NVO Asocijacija za demokratski prosperitet ZID	Otvorite granice za avanture i nove mogućnosti putovanja	136,838.42
JP Vodovod i kanalizacija"Budva	Održivo upravljanje vodnim resursima (TSUWR)	188,828.98
NVO Green Home	Prekogranično pomorstvo - Natura 2000 mapiranje, praćenje i upravljanje (4M)	127,768.29
Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore	Prekogranična zajednička istraživanja i podizanje svijesti javnosti u prevenciji zaštite životne sredine - uspostavljanje veće sigurnosti i mjera za zaštitu pomorskog dobra (naglasak na obali) Republike Hrvatske i Republike Crne Gore – CoRE	220,889.06
Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore (CZIP)	Posmatranje ptica i eko-turizam na području južnog Jadrana (BETSA)	126,352.67
Plivački vaterpolo klub „Jadran"	Sport za djecu i mlade: jačanje razvoja i saradnje u prekograničnom području - OH2O-POLO	114,616.24

Crna Gora - Bosna i Hercegovina

Treći poziv za dostavljanje prijedloga projekata u okviru IPA I Prekograničnog programa Crna Gora - Bosna i Hercegovina raspisan je 2013, a sredstva su dodijeljena u 2014. i 2015. godini. Projekti međunarodnih organizacija/ogranaka i organizacija/institucija iz Crne Gore podržani su sa 1,359,560.73 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
NVO Specijalna olimpijada	Daj mi šansu	94,946.30
NVO Preporod	Anti-dop ambasadori izvan granica - saradnja mladih na prevenciji upotrebe droga	85,654.86
Savez paraplegičara Crne Gore	Rušenje barijera – duh partnerstva	68,178.80
Dnevni centar "Tisa"	Socijalna inkluzija kroz radnu terapiju	71,645.09
Fondacija za razvoj sjevera - FORS Montenegro	Prekogranična zaštita od vatre	194,762.48
Bolnica Bijelo Polje	Zajedno za zdravlje	97,719.95
Osnovna škola „Dušan Obradović" Žabljak	Kroz edukaciju i saradnju do zajedničke evropske budućnosti	84,819.94
Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore (CZIP)	Ekološki i kulturni turizam na južnim Dinaridima	100,730.03

Konfederacija pčelarskih organizacija Crne Gore	Tipični proizvodi kao pokretač razvoja u ruralnim područjima - TERRA „Medeni put kroz planinu Durmitor i Hercegovinu"	174,338.40
Caritas Barske Nadbiskupije	O.P.T.I.O.N.	99,883.63
Srednja mješovita škola „17. septembar" Žabljak	Zajednički rad za inkluzivnu evropsku budućnost	88,306.38
Opština Pljevlja	Dozvolimo Evropljanima da uživaju u vinima Hercegovine i pljevaljskom siru	205,362.16
Centar za održive turističke inicijative	Tematske rute srednjovjekovnih hercegovačkih krajeva	167,551.11

U okviru poziva objavljenog 2016. godine, od decembra 2017. do aprila 2018. godine, zaključeni su ugovori. Podržan je projekat jedne crnogorske organizacije koja je bila vodeća, dok su na preostala dva podržana projekta organizacije iz Crne Gore bile partneri.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju 'Naša inicijativa', Podgorica	Osobe sa invaliditetom – lideri u pčelarstvu	208,580.00

Drugi poziv u okviru IPA II, objavljen je 2018.godine, a sredstva su ugovorena u 2019. godini, pri čemu su projekti organizacija/institucija iz Crne Gore koje su bile nosioci podržani sa 1,126,930.63 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
NVO Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu i Komove i Prokletije	Ruralni turizam za planinske destinacije	358,131.65
Opština Plužine	TARA – turistička adrenalinska i rafting avantura	399,654.00
Centar za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP)	Imaj na umu (...)	369,144.68

Srbija-Crna Gora

Drugi poziv za dostavljanje prijedloga objavljen je 2011.godine, a sredstva za grantove su bila iz Komponente II EU IPA fonda 2009-2011, sa ostatkom iz 2008. godine. U okviru tog poziva za projekte organizacija/institucija iz Crne Gore raspodijeljeno je 1,859,469.46 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Uprava za vode Crne Gore	Kroz geografski informacioni sistem ka boljem prekograničnom upravljanju rizicima od poplava u basenu rijeke Lim	183.500,00
NVO Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu i Komove i Prokletije	Prekogranično preduzetništvo mladih	73.214,55
Vodovod Bistrica	Jačanje ekonomskog razvoja kroz održivo upravljanje vodnim resursima,	232.823,00
Fondacija za razvoj sjevera - FORS Montenegro	Prekogranična zaštita i spašavanje od poplava	175.418,90
Dom zdravlja za područje Nikšića, Šavnika i Plužina	Preventivne akcije u sektoru reproduktivnog zdravlja - PARHS	196.180,00
Opšta bolnica Bijelo Polje	Pravo na život	80.040,00
Centar za podršku djeci i porodici Bijelo Polje	Kroz profesionalnu saradnju do boljih usluga	72.561,00
Eparhija budimljansko-nikšićka	Kroz kulturu i turizam za bolje partnerstvo	209.653,60
Srednja mješovita škola „17. septembar" Žabljak	Spajanje ljudi promocijom nauke i kulture	74.709,00
Opština Nikšić	CLEAN - Edukacija građana o akcijama iz oblasti životne sredine	191.815,00
JU Centar za socijalni rad opština Bijelo Polje i Mojkovac	Zajedno ka cilju	65.169,00
JU Centar za socijalni rad Nikšić	NAMA JE STALO – Promocija socijalne inkluzije osoba sa invaliditetom i njihovih porodica kroz zajedničke aktivnosti u Crnoj Gori i Srbiji	54.472,40
NVO Forum MNE	Aktivni mladi za aktivna društva	74.500,00
NVO Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)	Partnerstvo za održivost	63.551,10
Osnovna škola „Šukrija Međedović", Godijevo, Bijelo Polje	Zajedno je ljepše	59.358,93
NVO SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić	Reciklažom tekstila do održivih rješenja	52.503,59

U 2016. godini za projekte organizacija/institucija iz Crne Gore odobreno je 571,476.34 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Centar za socijalni rad za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik	Zajedno za naše porodice – uspostavljanje savjetovališta za porodicu u Srbiji i Crnoj Gori	85,788.50
Savez pčelarskih organizacija Crne Gore	Pčelarstvo bez granica	157,212.09
Opština Plav	Od mlijeka sa naših planina	141,533.61
JU "Ratkovićeve večeri poezije", Bijelo Polje	Kultura za Evropu, Evropa za kulturu	70,000.00
JU Centar za dnevni boravak djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom, Pljevlja	Podrška inkluzivnom obrazovanju i osposobljavljanju za svakodnevni život djece i omladine sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori i Srbiji	116,942.14

Kroz projekte odobrene u 2018. i 2019. godini, iz IPA II Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Srbija 2014-2020, nosiocima projekata iz Crne Gore ukupno je raspodijeljeno 800,915.15 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Opština Rožaje	Zanatlija	164.446,70
Opština Gusinje	Uvođenje održivog upravljanja otpadom	197.682,92
Opština Bijelo Polje	Rehabilitacija ilegalnog otpada na rijeci Lim i podizanje svijesti o njegovoj štetnosti	133.478,32
Dom za stare, Bijelo Polje	Stručna ženska radna snaga za bolju budućnost	143,509.97
Fondacija za razvoj sjevera - FORS Montenegro	Budimo spremni	359,480.16

Crna Gora - Kosovo

Nakon nekoliko poništenih konkursa, u periodu od novembra 2015. do januara 2016.godine, sa crnogorskim organizacijama/institucijama koje su bile nosioci projekata ugovoreno je ukupno 1,515,275.14 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Centar za održive turističke inicijative	Vip Dinarica	187,485.23
Vodovod Bistrica	Unaprijeđenje upravljanja vodnih resursa u Đakovici i Bijelom Polju	226,933.00
Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM)	Izgradnja socijalne inkluzije kroz obrazovanje	97,884.94
Turistička organizacija Berane	Upotreba inovacija i preduzetništva u prekograničnom dijelu Kosova i Crne Gore	130,039.40
Opština Bijelo Polje	Valorizacija ekoloških proizvoda u prekograničnom području	206,160.00
Opština Andrijevica	Revitalizacija lokalnih zajednica za turizam i razvoj mladih	228,686.52
NVO Regionalna razvojna agencija Bjelasice, Komova i Prokletija	Seoski turizam za ekonomski razvoj prekograničnog područja Kosova i Crne Gore	217,711.56
Zavod za zapošljavanje Crne Gore	Zajednička akcija za održivo zapošljavanje	118,502.47
Opština Plav	Priroda bez granica - zaštita i razvoj biološke raznolikosti Prokletije i prirodnih parkova Bjeshkët e Nemuna	101,872.02

Na osnovu javnog poziva iz 2017.godine, u decembru 2018. godine projekti organizacija iz Crne Gore su podržani sa ukupno 1,721,685.57 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
NVO Regionalna turistička organizacija za Bjelasicu i Komove	Prokletije - izvanredna destinacija na otvorenom	360,994.40
Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore (CZIP)	Eko-turističke akcije balkanskih Alpa	377,222.40
Komunalne djelatnosti" Plav	Prekogranične zajedničke inicijative za bolje upravljanje otpadom	266,012.76
Opština Andrijevica	Zelena radna mjesta za bolju budućnost prekograničnog regiona Crne Gore i Kosova	223,062.32
Fondacija za razvoj sjevera - FORS Montenegro	Prekogranične akcije u sektoru reproduktivnog zdravlja - CARS	249,107.00
NVO Asocijacija za demokratski prosperitet ZID	Samozapošljavanje i socijalno poduzetništvo za mlade	245,286.69

Crna Gora – Albanija

Treći poziv za dostavljanje prijedloga projekata objavljen je u 2012. godini, a konačna odluka o podržanim projektima u 2014. godini i organizacijama/institucijama u Crnoj Gori dodijeljeno je 1,080,000.00 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	START-W (Podrška aktivaciji potencijala ruralnog turizma kod žena)	83,689.38
Gradska opština Tuzi	Zajednički akcioni plan za ekološku zaštitu rijeke Cijevna i održivi ekološki prekogranični razvoj	212,442.37
Opština Plav	Podrška održivom razvoju životne sredine u prekograničnoj oblasti kroz zajedničke inicijative	106,652.00
NVO Monitoring grupa Ulcinj -MogUL	Unaprijeđenje blagostanja predškolske djece kroz promociju društveno-emotivnih vrijednosti u radu	92,947.26
NVO Regionalna turistička organizacija za Bjelasicu i Komove	Ulaganje u održivi ljudski i lokalni ekonomski razvoj kroz participativno upravljanje turizmom u prekograničnoj oblasti - MONTEAL	166,944.49
Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije	Unaprijeđenje širokopojasnog internet povezivanja u graničnom području planine Prokletije	220,843.40
Unija poslodavaca Crne Gore	Granične maršrute za osnaživanje turističkog sistema i privrednog razvoja	196,481.10

Na osnovu poziva iz 2016.godine, u 2018. godini podržano je osam projekata, čiji su nosioci iz Crne Gore, u ukupnom iznosu od 2,752,380.38 EUR.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Opština Ulcinj	Ženska strana kvaliteta	284,357.81
Opština Berane	Zelene zemlje	399,215.22
Fondacija za razvoj sjevera - FORS Montenegro	Nepogode ne znaju granice	410,900.00
Polimski muzej	Očuvanje kulturne baštine Crne Gore i Albanije	345,600.00
NVO Regionalna razvojna organizacija za Bjelasicu i Komove	Lokalna kuhunja kao turistička ponuda prekograničnog regiona	373,258.25
Opština Petnjica	Mladi Crnogorci i Albanci u berbi malina	230,467.30
NVO Asocijacija za demokratski prosperitet ZID	Turizam naklonjen djeci u prekograničnom regionu	216,592.82
Eparhija budimljansko nikšićka	Proširenje saradnje - od hrišćanskih antika do razvijenog turizma	491,985.98

Crna Gora – Bosna i Hercegovina – Hrvatska

Kroz trilateralni program pregranične saradnje INTERREG, po podacima koji su posljednji put ažurirani u januaru 2019. od strane nadležnog tijela, ogranizacijama/institucijama iz Crne Gore ukupno je raspodijeljeno 2,576,565.94 EU za projekte čiji su bili nosioci.

Organizacija/institucija	Naziv projekta	Iznos u EUR
Unija poslodavaca Crne Gore	competenceNET	122,188.20
Turisticka organizacija Podgorice	RiTour	167,792.91
Ministarstvo zdravlja Crne Gore	NeurNET	172,785.79
Opština Tivat	IRENE	308,175.00
NVO Eko centar Delfin	IRENE	91,600.00
JU Zavod za geološka istraživanja	safEarth	209,465.00
Inovaciono preduzetnički centar TEHNOPOLIS	CODE	176,486.04
Opština Kotor	BACAR	215,050.10
Privredna komora Crne Gore	BACAR	92,600.80
Opština Herceg Novi	FortressReInvented	202,609.25
Caritas Barske Nadbiskupije	We CARE	147,780.00
Opšta bolnica "Blažo Orlandić" Bar	MELAdetect	151,581.50
Agencija za izgradnju i razvoj Herceg Novog d.o.o.	Adriatic Cannoying	304,111.35
Asocijacija poslovnih žena Crne Gore „Poslovna žena"	STRONGER	214,340.00

Ugovorena sredstva za projekte crnogorskih institucija (IPA I, IPA II, Zapadnobalkanski investicioni okvir)

Na osnovu podataka iz Kancelarije za evropske integracije Vlade Crne Gore,[9] u okviru finansijske perspektive 2007–2013 (*IPA I*), Evropska komisija je za Crnu Goru opredijelila ukupno 235 miliona eura za projektnu podršku crnogorskim ministarstvima. Dodatno, za *IPA II* (2014-2020) je do 2020. godine opredijeljeno preko 262 miliona eura (262,600,000.00 EUR).

U okviru *Zapadnobalkanskog investicionog okvira*, uključujući i projekte u okviru Berlinskog procesa, za Crnu Goru je opredijeljeno oko 170 miliona eura.

9 Zahtjev za slobodan pristup informacijama CGO-a upućen Kancelariji za evropske integracije 8.oktobra 2019. godine, Odgovor Kancelarija za evropske integracije od 21.oktobra 2019.godine br. UP I 01-004-11/2

Za *učešće u programima Evropske unije*, ministarstva Vlade Crne Gore zajedno sa Kancelarijom za evropske integracije, imaju na raspolaganju 13,493,154.00 EUR dok je dodatnih 6,265,000.00 EUR programirano za naredni period.

Na bazi potpisanih ugovora za realizovane ili još uvijek tekuće projekte, od 2012. do oktobra 2019. godine, ministarstva Vlade Crne Gore su efektivno povukla iz ove tri linije preko pola milijade eura (510,860,985.00 EUR).

- **Ministarstvo pravde** u okviru IPA I i IPA II realizovalo ili još uvijek realizuje projekte koji su podržani sa **28 miliona eura**. Od ovog iznosa 9,600,000.00 EUR je opredijeljeno za aktivnosti organizovane u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova.
- **Ministarstvo unutrašnjih poslova** u okviru IPA I, IPA II i Zapadnobalkanskog investicionog okvira raspolaže sa **65,850,000.00 EUR**. Od ovog iznosa 8,350,000.00 EUR su sredstva koja su dobijena u saradnji sa Ministarstvom finansija i/ili Ministarstvom zdravlja za određene projekte, odnosno programe.
- **Ministarstvo finansija** raspolaže sa **22,600,000.00 EUR** koji se koriste samostalno ili u saradnji sa drugim ministarstvima za realizaciju različitih programa/projekata. Od tog iznosa 2,500,000.00 EUR se koriste za zajedničke projekte sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom ekonomije.
- **Ministarstvo prosvjete** raspolaže sa **13,174,761.00 EUR** podrške EU za realizaciju odobrenih programa/projekata. Dio tih sredstava kroz određene zajedničke projekte se dijeli sa drugim ministarstvima, odnosno osam miliona eura je opredijeljeno za zajednički projekat Ministarstva zdravlja, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva prosvjete.
- **Ministarstvo nauke** je do sada raspolagalo sa **2,315,784.00 EUR** podrške Evropske unije projektima koji su im odobreni.
- **Ministarstvo ekonomije** je uspjelo da ugovori **49,148,900.00** EUR podrške Evropske unije za svoje projekte. Od tog iznosa 3,950,000.00 EUR je opredijeljeno za zajedničke projekte sa Ministarstvom rada, Ministarstvom zdravlja, Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom finansija. Dodatno 25,000,000.00 EUR je opredijeljeno iz Zapadnobalkanskog investicionog okvira.
- **Ministarstvo saobraćaja i pomorstva** ima na raspolaganju **121,154,239.00 EUR**. Od tog iznosa 2,300,00.00 EUR je opredijeljeno za projekte koje realizuje u saradnji sa drugim ministarstvima. Dodatno 78,400,000.00 EUR je opredijeljeno iz Zapadnobalkanskog investicionog okvira.
- **Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja** raspolaže sa **27,743,775.00 EUR** podrške iz evropskih fondova za svoje projekte.
- **Ministarstvo održivog razvoja i turizma** raspolaže sa **100,778,903.00 EUR** iz fondova EU za odobrene projekte. Od tog iznosa 24,535,679.00 EUR je opredijeljeno za

zajedničke projekte sa drugim ministarstvima. U okviru Zapadnobalkanskog investicionog okvira, opredijeljeno je i dodatnih 16,750,000 EUR.

- **Ministarstvo za ljudska i manjinska prava** ima na raspolaganju ukupno **17,235,000.00** EUR podrške Evropske unije za svoje projekte.
- Ranije Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, a danas **Ministarstvo javne uprave** na raspolaganju su imali, odnosno imaju **19,050,000.00 EUR**. Od tog iznosa 15,000,000.00 EUR je opredijeljeno za tekući projekat „Budžetska podrška – sprovođenje Strategije reforme javne uprave 2016-2020".
- **Ministarstvo rada i socijalnog staranja** raspolaže sa **24,916,469.00 EUR** sredstava iz EU fondova. Trenutno je u toku potpisivanje ugovora za projekat *"Jačanje kvaliteta i pristupa zdravstvenim i socijalnim uslugama"* koji donosi 8,000,000.00 EUR iz Evropske unije.
- **Ministarstvo vanjskih poslova** je na raspolaganju imalo **1,600,000.00 EUR** za dva projekta koja su završena.
- **Ministarstvo zdravlja** je na svoje projekte direktno utrošilo **3,800,000.00 EUR** sredstava iz Evropske unije. Trenutno je u procesu potpisivanje ugovora za dodatnih 8,000,000.00 EUR podrške EU ovom Ministarstvu.
- U cilju učešća institucija Vlade Crne Gore u programima i agencijama Evropske unije, Crnoj Gori je bilo na raspolaganju još **13,493,154.00 EUR**, a dodatnih **4,815,000 EUR** je u procesu programiranja ili potpisivanja ugovora.

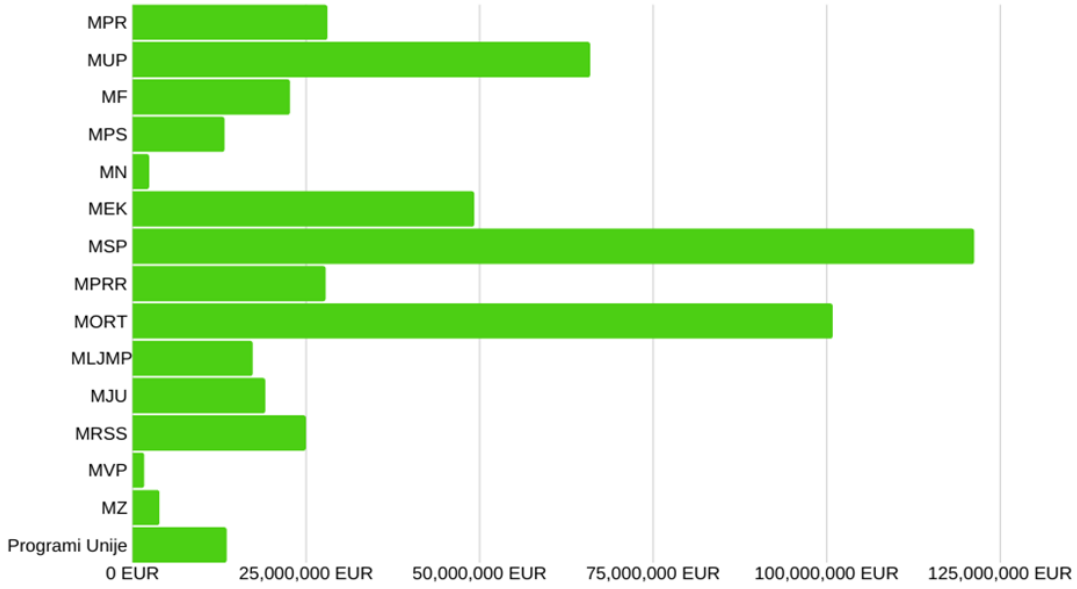

Podrška Evropske unije za projekte Vlade Crne Gore

Podrška Evropske unije za projekte ministarstvima Vlade Crne Gore u brojkama

Podrška Evropske unije za projekte ministarstvima Vlade Crne Gore u brojkama

Raspodjela evropskih fondova Vladi i organizacijama civilnog društva - za više manje, za manje više

Evropska unija je kroz Evropski instrument za ljudska prava (EIDHR), Instrument za civilno društvo (CSF) i Program za profesionalizaciju medija podržala organizacije civilnog društva u iznosu od 15,094,368.70 EUR. Od tog iznosa 3,346,613.55 EUR zapravo je direktno ugovoreno sa stranim organizacijama ili njihovim ograncima u Crnoj Gori, dok je **11,747,754.40 EUR** direktno ugovoreno sa crnogorskim organizacijama civilnog društva.

U okviru prekograničnih programa (CBC i Intereg CG-BH-HR) iz evropskih fondova su crnogorski nosioci dobili direktnu podršku u iznosu od 17,551,969 EUR, pri čemu su crnogorske institucije ugovorile 9,862,545.51 EUR, crnogorske nevladine organizacije **6,434,030.00 EUR**, međunarodne organizacije i njihovi ogranci u Crnoj Gori 553,753.48 EUR, i vjerske organizacije 701,640.00 EUR.

Ukratko, ukupan iznos koje su iz EIDHR, CSF, MEDIA i pregraničnih programa ugovorile crnogorske nevladine organizacije od 2012. do 2019.godine iznosi **18,181,784.40 EUR.** Iz istih linija institucije su ugovorile 9,862,545.51 EUR (prekogranična saradnja), međunarodne organizacije i njihovi ogranci u Crnoj Gori 3,900,367.03 EUR (EIDHR, CSF, prekogranična saradnja), mediji i produkcijske kuće 821,060.00 EUR (MEDIA) i vjerske organizacije 701,640.00 EUR (prekogranična saradnja).

Najveći iznos sredstava od nevladinih organizacija, kroz ova četiri programa, dobila je Fondacija za razvoj sjevera - FORS Montenegro (1,704,776.00 EUR), a slijedi Mreža za afirmaciju nevladinog sektora - MANS (1,400,925.81 EUR), Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije (1,383,310.00 EUR), zatim Centar za građansko obrazovanje - CGO (1,099,806.37 EUR), Centar za zaštitu i proučavanje ptica - CZIP (973,450.00 EUR), UNDP (966,380.00 EUR), Asocijacija za demokratski prosperitet - ZID (806,835), Fondacija za aktivno građanstvo - fAKT (816,999.00 EUR), Centar za monitoring i istraživanja - CEMI (718,445.26 EUR) i Savjet Evrope (700,000.00 EUR).

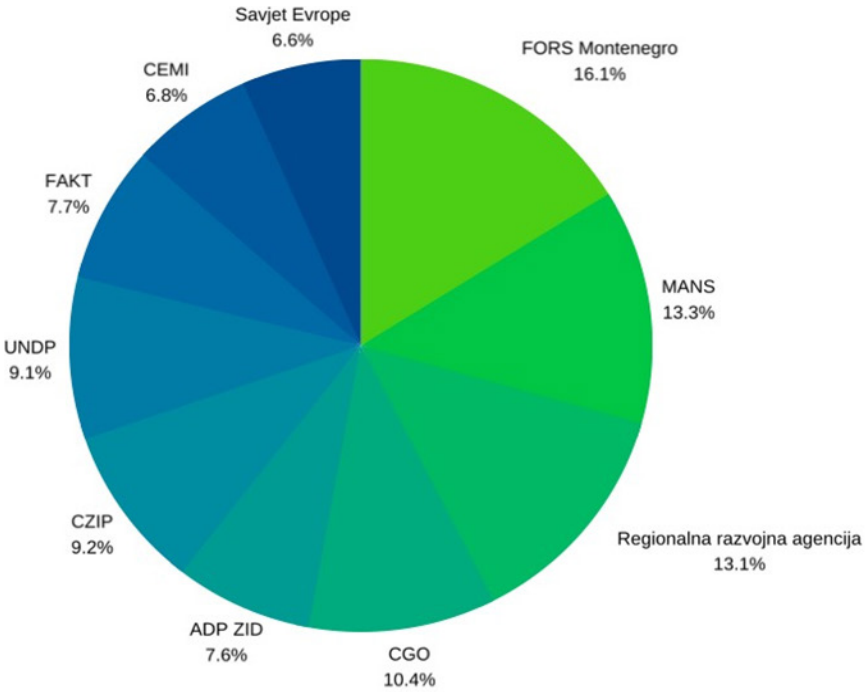

Pregled 10 najvećih nosilaca podržanih projekata 2012-2019. godine iz nevladinog sektora u okviru EIDHR, CSF, MEDIA, CBC, INTERREG linija

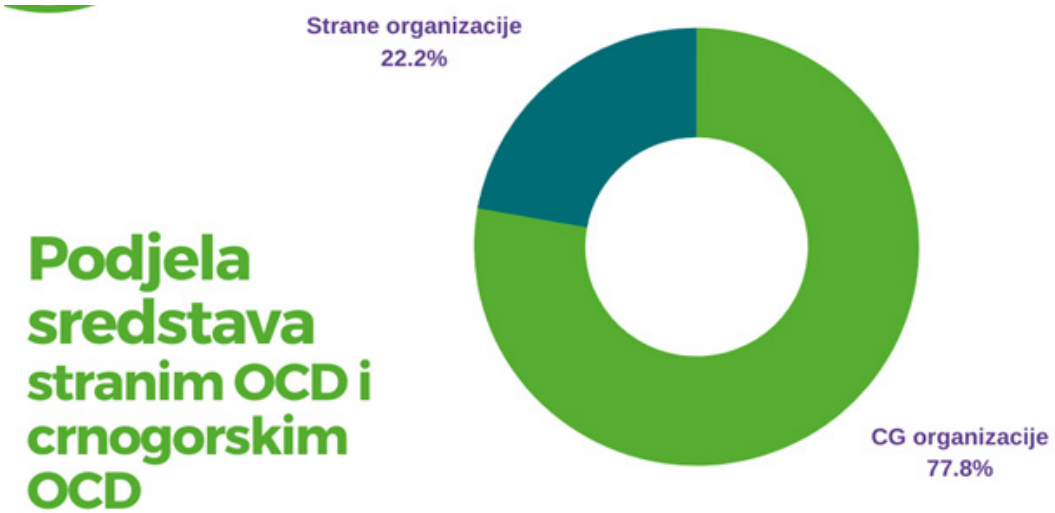

Raspodjela sredstava u okviru EIDHR, CSF i MEDIA poziva u odnosu na međunarodne i crnogorske OCD

Istovremeno, Vlada Crne Gore i njene institucije su iz fondova EU ugovorili 510,860,985.00 EUR, uz dodatnih 9,862,545.51 EUR iz prekogranične saradnje, a što čini 520,723,530.51 EUR[10].

Kad se uračunaju svi ugovori za organizacije civilnog društva (crnogorske nevladine organizacije, međunarodne organizacije i njihovi ogranci, mediji, produkcijske kuće, vjerske zajednice, sindikati) i Vladu i njene institucije dolazimo do podatka **95.67% sredstava povlači Vlada i njene institucije a 4.33% ostali**, odnosno 95.67% vladine institucije, 3.34% crnogorske nevladine organizacije, 0.72% međunarodne organizacije na osnovu javnih poziva[11], 0,15% mediji i produkcijske kuće i 0.13% vjerske organizacije odnosno SPC.

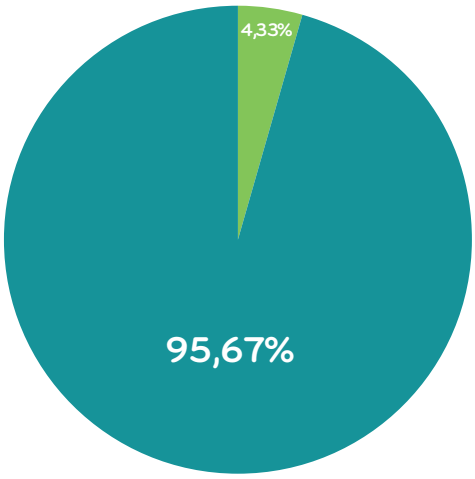

Organizacije civilnog društva
(CG NVO, međunarodne organizacije, mediji, produkcijske kuće, vjerske zajednice, sindikati)
23,604,852.00 EUR

Vlada i druge institucije
520,723,530.51 EUR

Vlada i druge institucije
Organizacije civilnog društva

Procentualni odnos raspodjele sredstava EU kroz dvije kategorije – OCD i institucije

10 Napomena: određena ministarstva kroz decentralizovani sistem (CFCU) dalje ugovaraju sredstva sa drugim sektorima (privatni, NVO, itd.), na primjer Operativni program *Razvoj ljudskih resursa 2012-2013*

11 CGO tim nije imao uvid u iznose koje međunarodne međuvladine organizacije sklapaju sa EU za aktivnosti u Crnoj Gori van javnih konkursa iako je ta praksa sve češća i radi se o značajnim iznosima

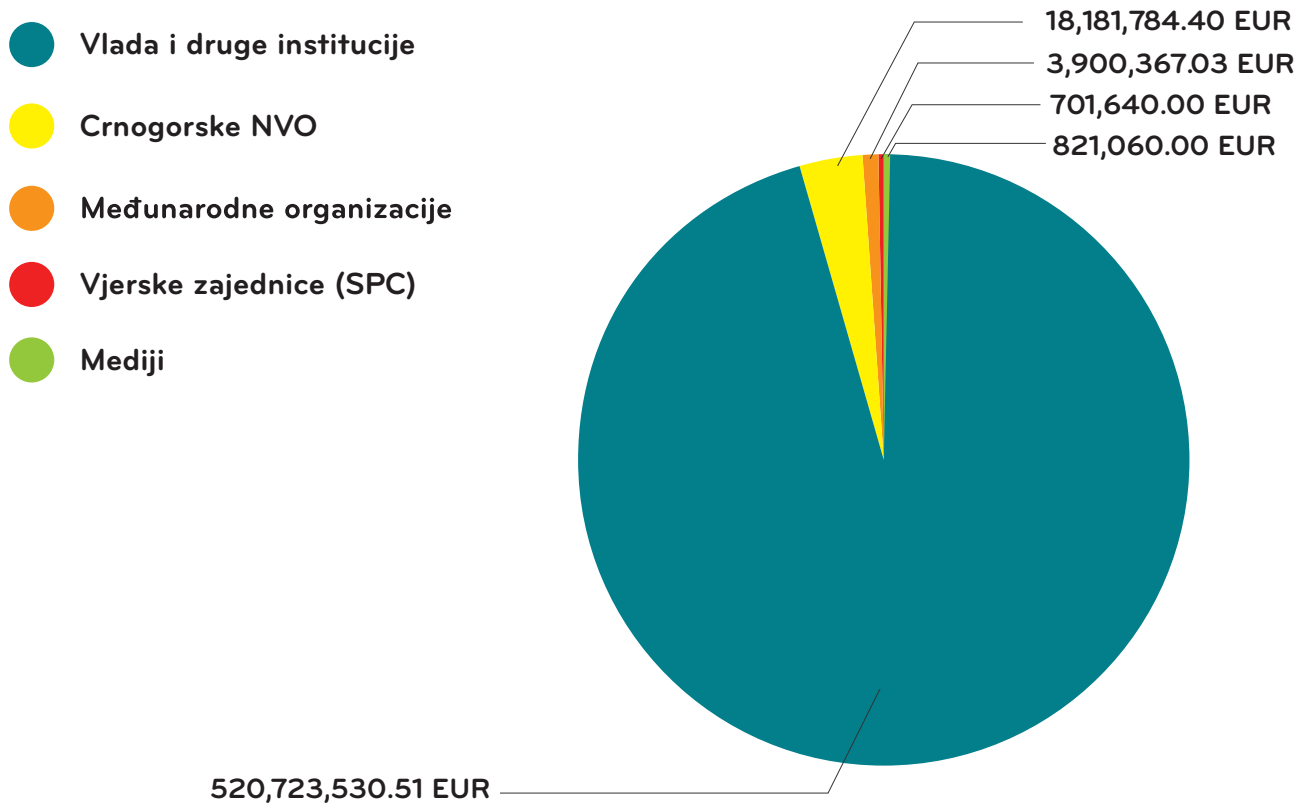

Odnos raspodjele sredstava iz evropskih fondova u EUR kroz kategorije nosilaca projekata

Kao što je napomenuto u uvodu, nevladine organizacije iz Crne Gore su korisnice i drugih evropskih fondova koje ne ugovara Delegacija EU u Crnoj Gori već Evropska komisija preko direktorata u Briselu, pri čemu su rijetko nosioci tih regionalnih ili globalnih projekata. Među rijetkima su, na primjer, Forum mladi i neformalna edukacija - Forum MNE koji je za sprovođenje projekta "Zajednice prvo - kreiranje OCD hub-a za sprječavanje nasilnog ekstremizma /Od prevencije do reintregacije" u 2018.godini ugovorio podršku u iznosu od 910,350.00 EUR kroz Multi-country IPA II program. U okviru globalnog EIDHR, Juventas je 2015. godine dobio podršku za regionalni projekat ARYSE u iznosu od 822,806 EUR, a u 2014. godini Inicijativa mladih za ljudska prava iz Crne Gore, kroz isti program, ugovorila je 400,929 EUR za projekat "Izgradnja slobodnih društava bez mučenja i nekažnjavanja na zapadnom Balkanu". Takođe, Evropska mreža organizacija za monitoring izbora ENEMO, koja ima sjedište u Crnoj Gori a djeluje i u drugim dijelovima svijeta, u

2019.godini je za monitoring izbora u Jermeniji dobila 212,640.00 EUR[12].

Kada se napravi osvrt na prvih sedam godina crnogorskih pregovora sa Evropskom unijom i uložena sredstva iz Evropske unije za usklađivanje crnogorskog društva sa evropskim standardima i najboljim praksama, jasno je da je dominantan dio tih sredstava direktno ugovoren sa crnogorskim institucijama. Međutim, u javnosti se kreirala slika da su nevladine organizacije te koje raspolažu sa neograničenim fondovima uz EU, a nerijetko je to praćeno manipulacijama i organizovanim kampanjama sa ciljem urušavanja ugleda nevladinih organizacija i to posebno onih koje imaju kritički pristup kad je riječ o javnim politikama i odlukama vlasti.

Predstavljeni podaci u studiji *"Evropski novac za crnogorski put za EU"* daju detaljan uvid u strukturu javnih konkursa na kojima su podržani projekti organizacija civilnog društva, među kojima najviše nevladinih organizacija koje imaju značajne kapacitete, uz grubi presjek fondova koje ugovoraju Vlada i druge institucije u Crnoj Gori. Ovi podaci bi trebalo da posluže za argumentovanu diskusiju o tome kako se troše evropski novci za uređenje crnogorske kuće umjesto dosadašnje prakse jednostranog i selektivnog pogleda na projektnu podršku iz evropskih fondova.

12 https://ec.europa.eu/budget/fts/index_en.htm